

Tallinn pärast märtsipommitamist 1944

Ivi Tomingas*

Tallinna märtsipommitamisega seoses meenuvad eelkõige Harju tänav ja Estonia teater, kuid muidugi oli purustus rohkesti Tallinna erinevates piirkondades. Fotonurka olengi valinud nii kesklinna purustused, tööstusettevõtete pihtasaamised ja paar fotot elamutest või õigemini sellest, mis neist järele jäi. Lisasin juurde fotosid taastamistöödest, et veidi elavdada üldist varemete süngust.

Ametliku propaganda kohaselt olid pommitajateks Saksa õhujõud, millest annab tunnistust fondi pealkiri „Eesti NSV Vabariiklik Komisjon saksa fašistlike sissetungijate ja nende kaasosaliste roimade ja nende poolt tekitatud kahjude uurimiseks“. Just sellest fondist pärinevad peaaegu pooled fotonurgas esitatud fotod. Nimetatud komisjon tegutses aastatel 1943–1947, esimeheks Nikolai Karotamm ja sekretäriks kohtuminister Aleksander Jõeäär. Komisjoni koosseisus oli kolm gruppi: sakslaste kuriteod, purustuste ja mõrvatute pildistamine, ajaloo- ja kultuuriväärtustele tekitatud kahjude hindamine. Purustuste kohta pandi kokku 22 fotoalbumit, mis sisaldasid üle 4000 foto. Fotod on Eesti eri paigust, nii võib leida fotosid lisaks Tallinnale ka Narvast, Tartust, Võrust, Rakverest, Viljandist, Paldiskist, Jõgevalt jm. Fotonegatiivid on tallel filmiarhiivis, nende füüsiline seisund ja kvaliteet kesine.

Mõned aastad tagasi sai meie fotokogu täiendust Rootsi Eestlaste Liidust ja Austraalia Eesti Seltside Liidust. Üllatuslikult leidis seal materjali ka Tallinna pommitamise kohta. Fotograaf Hans Vilper on jäädvustanud Tallinna pommitamist üsna vahetult, samuti Harald Perten, kes 1944. aasta sügisel lahkus Rootsi. Arvatavasti tema on filminud Tallinna purustusi aprillis 1944 (EFA.656.a.7876). Tallinna pommitamist on filminud Max Reikter. Kaadreid põlevast linnast näeb filmis „Iidne, kuid püsiv“ (EFA.532.a.3528).

Raekoda ilma tornikiivri ja Vana Toomaseta on paljudele üllatav vaatepilt. Just nii nägi aga Tallinna raekoda välja 1944. aastal. Foto autor teadmata. EFA.217.0.44065

* Ivi Tomingas (1958), arhivaar, RA filmiarhiiv, Ristiku 84, 10318 Tallinn, Ivi.Tomingas@ra.ee

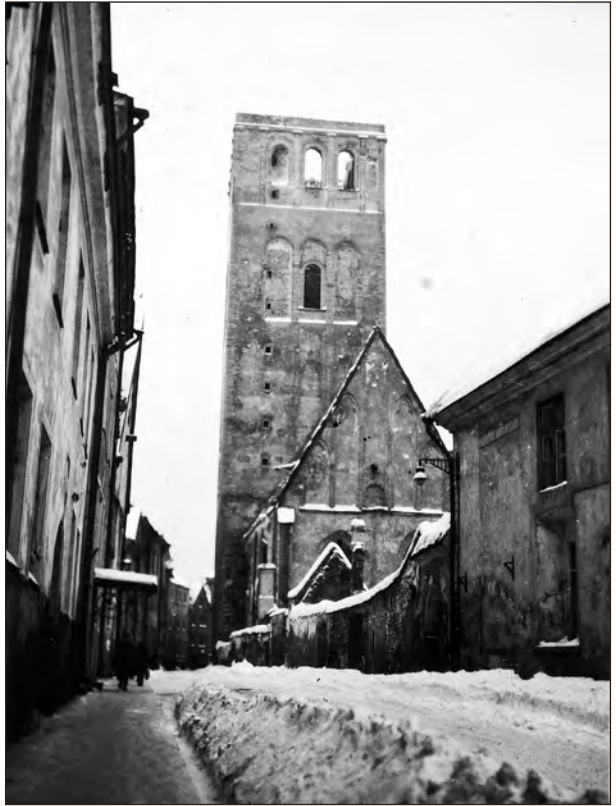

Harju tänav märtsis 1944. Foto: Hans Vilper. EFA.706.10.15011

Vaekoja varem Raekoja platsil 1945. aastal. Foto autor teadmata. EFA.196.0.117073

Niguliste kiriku varemed 1944 aastal.
Foto autor teadmata.
EFA.217.0.44140

Vana-Posti, Müürivahe ja Suur-Karja nurk märtsis 1944. Foto: Harald Pertten. EFA.656.0.417312

Juudi sünaagoogi varemed Maakri tänaval 1944. aastal.
Foto autor teadmata. EFA.217.0.44044

Viru tänav pärast märtsipommitamist 1944. aastal,
esiplaanil kino Bi-Ba-Bo varemed. Foto autor teadmata.
EFA.217.0.44112

Elumajade varemed Virmalise tänaval 1945. aastal. Foto autor teadmata. EFA.217.0.178852

Vabadussõja monument
Reaalkooli ees, tagaplaanil
Estonia teater märtsis 1944.
Foto: Harald Perten.
EFA.656.0.417313

Tallinn pärast Nõukogude armee õhujõudude pommitamist märtsis 1944. Tagaplaanil Estonia teater ja Estonia puiestee. Foto: Harald Perten. EFA.656.0.417305

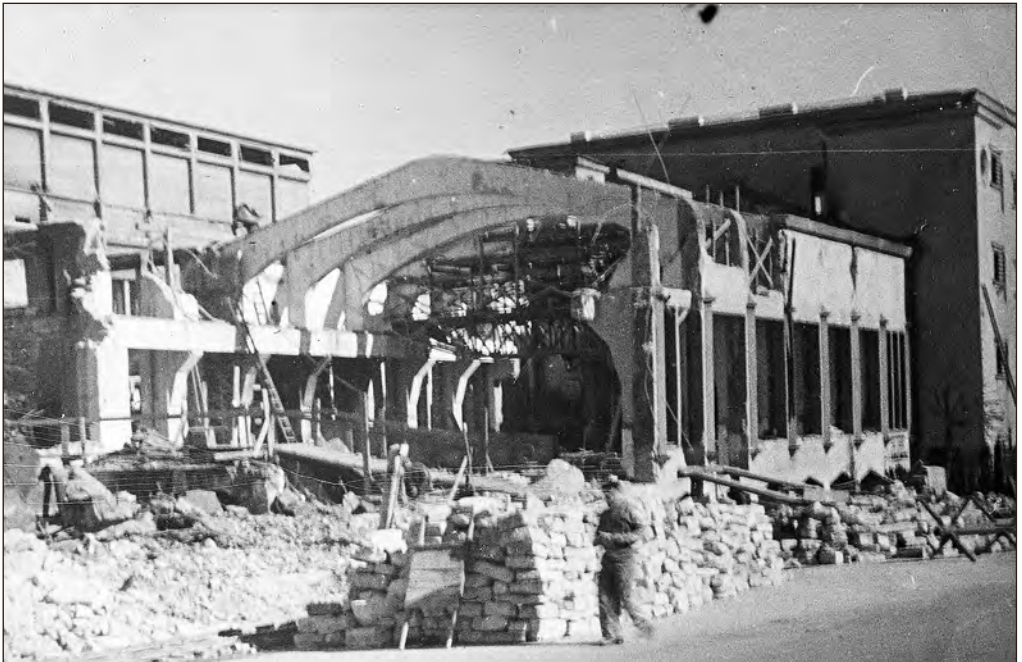
Estonia teatri varemed 1945. aastal. Foto autor teadmata. EFA.217.0.178792

Vaade Estonia teatri varemetelt Viru tänava algusesse 1945. aastal. Esiplaanil turuhoone varemed. Foto: Oskar Juhani. EFA.362.0.19839

Lutheri fabriku varemed Pärnu maanteel 1945. aastal. Foto autor teadmata. EFA.217.0.178810

Tallinna elektrijaama masinasaali varemed 1944. aastal. Foto: Alfred Lauk. EFA.653.188516

Varemetes Tallinna trammidepoo 1945. aastal. Foto autor teadmata. EFA.217.0.178815

Kommunaalmajanduse ministeeriumi töötajad taastamistööl Harju tänaval 1946. aastal. Foto: Oskar Juhani. EFA.204.0.51956

Tallinna Toidukaubastu töötajad taastamistööl Keskturul 1947. aastal. Foto: Oskar Juhani. EFA.252.0.64249

Ringhäälingu orkester esinemas turuplatsi taastamistööl mais 1947. Foto: Olev Kask. EFA.527.163393